

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

Презентація з дисципліни « конституційне право
україни»
на тему «конституційно-правові засади національної
безпеки та оборони України»

План:

Вступ

- ❑ Конституційний процес як складова законодавчого процесу.
- ❑ Перший період конституційного процесу (1990–1996 роки)
- ❑ Другий період конституційного процесу (1996-2004 роки)
- ❑ Третій етап конституційного процесу (2004 – 2009 роки)
- ❑ Характерні риси конституційного процесу в Україні (2010-2013)
- ❑ Конституційний процес в Україні за 2014 рік
- ❑ Конституційний процес в Україні , характерні риси 2015 року.

Вступ

Про Україну можна казати як про державу з давніми конституційними традиціями, більше того - саме наша країна дала світові перший зразок демократичної конституції за 65 років до того, як було прийнято славетну конституцію Сполучених Штатів Америки, що її вважають відправною точкою демократії. Проте підвалини української конституції закладалися ще в давні часи. Спробуймо послідовно оглянути основні етапи становлення української конституційної ідеї

Проголошення 24 серпня 1991 р. незалежності України створило умови для радикальних демократичних перетворень у нашому суспільстві і державі. Змінилась організація державної влади — відбувся поділ її на законодавчу, виконавчу і судову. Виникли нові інститути, властиві суверенній демократичній правовій державі, зокрема, інститути президентства, конституційної юрисдикції. Збройні Сили України та ін.

Конституційний процес в Україні — це послідовний, історично обумовлений процес формування українського конституціоналізму, що становить собою триваючу конституційну реформу.

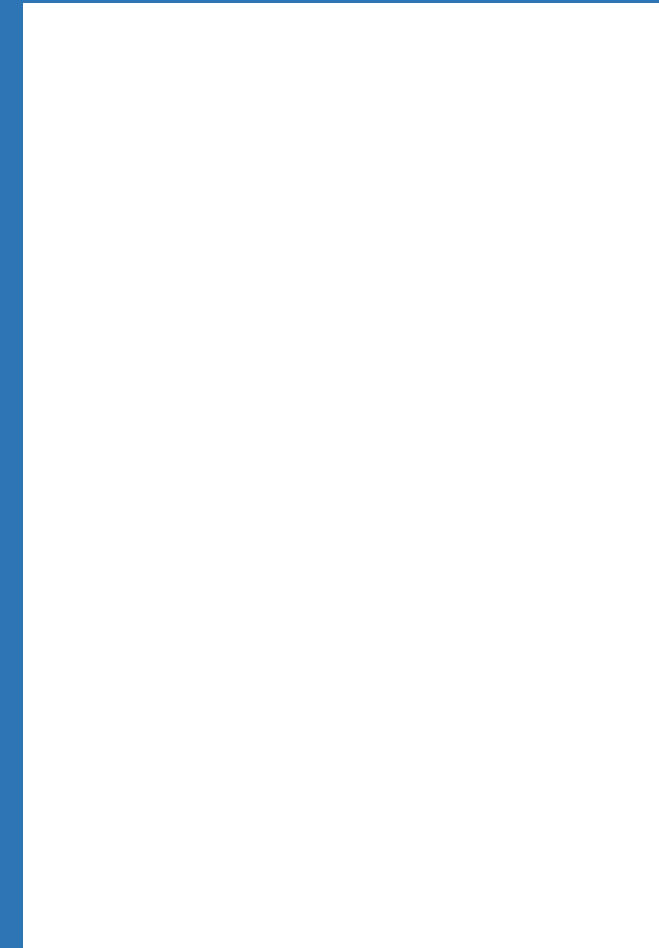

Головним видом парламентських процедур є *законодавча процедура (законодавчий процес)*, який являє собою передбачений Конституцією і законами України порядок здійснення законодавчої функції і реалізації законодавчих повноважень.

Конституційний процес являє собою порядок внесення змін до Конституції (відповідно до ст.ст. 154-159). Звичайний законодавчий процес (законодавча процедура) — порядок прийняття, зміни, відміни (скасування) законів або призупинення їх дії.

Законодавча процедура складається з низки послідовних процедур (стадій): вияв законодавчої ініціативи, обговорення законопроекту, прийняття закону, його підписання й оприлюднення (опублікування). Кожна з таких основних стадій, у свою чергу, поділяється на окремі етапи, серед яких розрізняють, зокрема, стосовно першої стадії: розробку проектів законів; внесення і відкликання законодавчих пропозицій, законопроектів, поправок; розгляд законодавчих пропозицій, законопроектів, поправок у комітетах, тимчасових спеціальних комісіях; прийняття законів; щодо другої і третьої стадій законодавчого процесу (розгляд законопроектів і прийняття законів) виділяють розгляд законопроектів у трьох читаннях тощо. Заключна стадія законодавчого процесу включає процедуру підписання законів, опублікування і введення їх у дію тощо.

Конституційний процес в сучасній Україні умовно можна поділити на три основних періоди:

перший період
(1990–1996 роки)
ознаменувався
здобуттям незалежності
України, процесом підготовки
проекту Конституції і
прийняттям Конституції
України

третій період (2005 — донині)
позначився процесом внесення
змін та доповнень до
Конституції України
(конституційною реформою),
масштабною конституційною
кризою 2007–2009 років і
пошуком легітимних шляхів
системного оновлення
Основного Закону

другий період
(1996–2004 роки) став
періодом реалізації
Конституції України;

Перший період конституційного процесу був започаткований розпадом колишнього СРСР та становленням України як незалежної самостійної суверенної держави. Цей період історії Конституції України є найбільш складним і суперечливим. Його умовно можна поділити на декілька під періодів:

1) від прийняття Декларації про державний суверенітет України 1990 р. до підготовки Концепції Конституції України 1991 р.;

2) від прийняття Концепції Конституції України 1991 р. до винесення

першого проекту Конституції України на народне обговорення (15 липня — 1 грудня 1992 р.);

3) від завершення обговорення першого проекту Конституції України в грудні 1992 р.

до підготовки та затвердження Верховною Радою України другого проекту Конституції України у травні 1993 р.;

травень-листопад 1993 р. — доопрацювання другого проекту Конституції України;

5) листопад 1993 р. — 1995 р. — конституційна криза в Україні;

підготовка та прийняття Конституційного договору України в 1995 р.

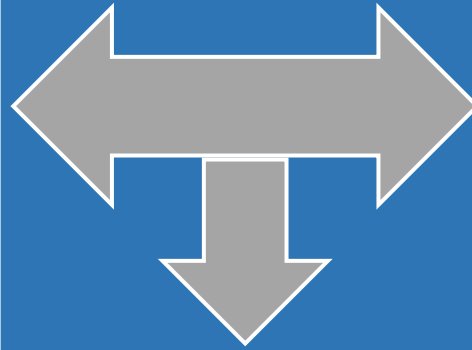
7) від прийняття Конституційного договору в 1995 р. до прийняття Конституції України 1996 р.

28 червня 1996р. о 9 год. 18 хв. після 24 годин
безперервної праці Верховна Рада України
прийняла і ввела в дію Конституцію
України («за» проголосували 315 народних
депутатів). Після прийняття Конституції України
Президент скасував свій указ про проведення
всеукраїнського референдуму.

1996–2004 Другий період конституційного процесу в Україні:

Характерною ознакою другого періоду конституційного процесу стала реалізація положень Конституції через новостворені правові акти (закони та підзаконні акти) та систему органів державної влади та місцевого самоврядування, передбачену Основним Законом. Тобто упродовж 1996–2006 років загалом були сформовані нормативно- та організаційно-правові механізми реалізації Конституції України

Посиленням соціально-економічної кризи та суперечностей між Верховною Радою України та Президентом України позначився в Україні 2000 рік. Зазначені кризові явища загострилися у зв'язку з неспроможністю парламенту вчасно прийняти Державний бюджет України на 2000 рік, поданий Кабінетом Міністрів України. До того ж сам парламент розколовся на так звану «більшість» та «меншість».

На виконання вимоги більш як трьох мільйонів громадян України, засвідченої в установленому порядку протоколом ЦВК «Про загальні підсумки збирання підписів громадян України під вимогою проведення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою» від 15 січня 2000 р. відповідно до ст. 72 та п. 6 ст. 106 Конституції України Президент України видав Указ 65/2000 «Про проголошення всеукраїнського референдуму за народною ініціативою» від 15 січня 2000 р

Третій етап конституційного процесу в Україні 2004–2009 рр

Віра народу України у власні сили пробудили події, пов'язані з виборами Президента України в 2004 році, що отримали в політичній теорії та практиці назву «Помаранчевої революції».

Правові здобутки Помаранчевої революції були втілені, передусім, у Законі України «Про внесення змін до Конституції України» 8 грудня 2004 р. на позачерговому пленарному засіданні Верховної Ради України було вирішене питання про внесення змін до Конституції України

402 голосами підтримали пакет документів — Закон про внесення змін до Конституції України, Закон про особливості застосування Закону про вибори Президента України при повторному голосуванні 26 грудня 2004 р., та про внесення змін до Конституції України щодо вдосконалення системи органів місцевого самоврядування

Конституційний процес в Україні 2010-2013 рр

30 вересня 2010 року: Відновлено дію Конституції України в редакції 1996 року шляхом прийняття рішення Конституційного суду України у справі про дотримання процедури внесення змін до Конституції від 8 грудня 2004 року

Згодом політиками було оприлюднено, що окремі судді Конституційного Суду нібито «письмово і під запис констатували», що на них здійснювала тиск Адміністрація Президента Віктора Януковича при ухваленні рішення про повернення до президентської форми правління

19 листопада 2010 року попередньо схвалений Верховною Радою, 1 лютого 2011 року підписаний Президентом, а 4 лютого 2011 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Конституції України щодо проведення чергових виборів народних депутатів України, Президента України, депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів

Попередньо схвалений Верховною Радою України 20 червня 2013 року, прийнятий 19 вересня 2013 року, а 6 жовтня 2013 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до статті 98 Конституції України».

Зміни торкнулися лише статті 98 Основного Закону, які розширили повноваження Рахункової палати. Відтепер контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України

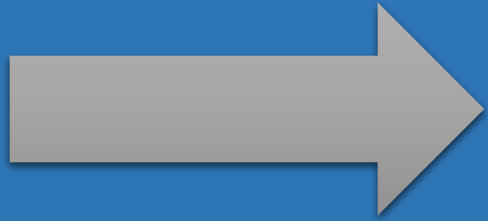

та їх використанням здійснює Рахункова палата (раніше — тільки контроль за використанням). Зміни мають на меті забезпечити повноцінний контроль за виконанням Державного бюджету України

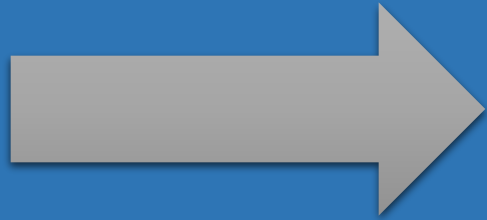
Характерні риси конституційного процесу за

Від початку 2014 року, на фоні безпрецедентної кризи владної вертикалі, в політичному просторі України активізувалися пропозиції *«повернутися до Конституції 2004 року»*. Під цим мається на увазі обрання парламенту за пропорційною системою та позбавлення скомпроментованого насиллям Президента Януковича значної частини сильних повноважень

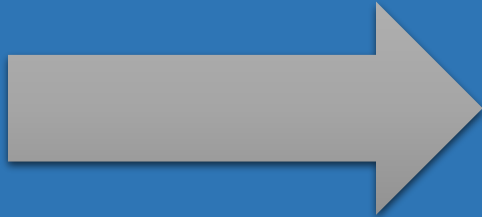
Основним аргументом такого кроку називається сумнівний з юридичної точки зору шлях скасування конституційної реформи (2010), а також бажання відійти від авторитарних методів правління Януковича. Противники повернення висловлюють такі аргументи:

— документ зразка десятирічної давності (реформа 2004 року) недостатньо добре прописаний

— євроінтеграційні закони суперечитимуть цій версії Конституції

— зміна тексту Конституції не вирішить гострих проблем всього суспільства

— боротьба з однією людиною перетворюється на боротьбу з авторитетом Основного Закону;

29 січня 2014 року Валерій Писаренко (Партія регіонів) зареєстрував проект Постанови ВР про утворення Тимчасової спеціальної комісії із питань підготовки та узгодження законопроекту про внесення змін до Конституції України на чолі з народним депутатом Русланом Князевичем

21 лютого 2014 року Верховна Рада на революційній хвилі конституційною більшістю в 386 голосів прийняла за основу та в цілому без рішення профільного Комітету проект Закону про відновлення дії окремих положень Конституції України (№ 4163). Це означає, що Верховна Рада повернула в дію Конституцію 2004 року

Законом, зокрема, передбачено, що Верховна Рада України може формувати коаліцію депутатських фракцій, яка формуватимуться як фракціями, так і окремими народними депутатами.

Ці зміни були внесені на підставі окремої угоди між політиками в обхід розділу XIII Основного Закон

Наступного дня, враховуючи, що Закон про про відновлення дії окремих положень Конституції України не підписаний Президентом, Парламент пішов ще далі, ухваливши Постанову «про текст Конституції України в редакції 28 червня 1996 року, із змінами і доповненнями, внесеними законами України від 8 грудня 2004 рок

Конституційний процес в Україні , характерні риси 2015 року.

4 березня 2015 року Верховною Радою була утворена (ініційована ще 29 січня) *Тимчасова спеціальна комісія з питань підготовки законопроекту про внесення змін до Конституції України*. Склад комісії Князевича є політичним, а не професійним: всього 15 народних депутатів від різних фракцій. У квітні Комісія двічі доповідала ВР

Протягом березня-квітня — в умовах збройної агресії Росії, окупації нею території Криму і загрози подальшої окупації південно-східних регіонів, Російська Федерація чинила на Україну безпрецедентний відкритий тиск з метою втручання в її конституційні перетворення.

На тлі сепаратистських заворушень у східних областях України в квітні актуалізувалося питання розширення прав місцевого самоврядування. Відповідний проект конституційних змін почав розроблятися

З березня 2015 року Президент Порошенко створив *Конституційну Комісію*, яка розроблятиме зміни до Основного Закону. Комісія створюється як спеціальний допоміжний орган при Президентові України

З метою напрацювання узгоджених пропозицій щодо вдосконалення Конституції України з урахуванням сучасних викликів та потреб суспільства

Склад Конституційної Комісії Порошенка

В результаті роботи комісії був напрацьований законопроект про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади), поданий 1 липня 2015 року.

Проект, серед іншого, встановлює:

територія України поділена на <i>громади</i> ;	скасовується інститут голів місцевих державних адміністрацій. Основні повноваження зосереджуються на базовому рівні у громаді;	утворюються виконавчі органи місцевого самоврядування громади	для нагляду за додержанням Конституції і законів України органами місцевого самоврядування запроваджується інститут <i>префектів</i> ;	префект зупиняє дію актів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України з одночасним зверненням до суду	з метою виконання Мінських домовленостей від 12 лютого 2015 року, до прикінцевих та перехідних положень Конституції додається положення про те, що <i>особливості здійснення місцевого самоврядування в окремих районах Донецької і Луганської областей визначаються окремим законом</i>
--	--	---	--	--	--

Венеціанська комісія в цілому схвалила законопроект, проте зазначила, що конституційну реформу не можна проводити без громадського обговорення.

16 липня 2015 року проект направлено до Конституційного Суду України. Вже 31 липня (через 9 днів після відкриття провадження) КС схвалив ці зміни як такі, що відповідають вимогам статей 157 і 158 Основного Закону

Законопроект було попередньо схвалено парламентом 31 серпня 2015 року голосами 265 депутатів, при чому противладний Опозиційний блок дав проекту 38 голосів, а три коаліційних фракції (Самопоміч, Батьківщина, Радикальна партія) — в сумі лише 5

Надзвичайне напруження, що склалося в суспільстві у зв'язку з поспішним прийняттям проекту щодо децентралізації, вилилося в насильницькі сутички біля Верховної Ради 31 серпня. Загинули троє військовослужбовців строкової служби Національній гвардії, які охороняли будівлю від мітингувальників. Політичним наслідком цих подій також став вихід Радикальної партії Олега Ляшка з парламентської коаліції

Судоустрій

Робоча група з питань правосуддя Конституційної комісії напрацювала також проект змін до Конституції в частині правосуддя. Він містить, зокрема, такі новації:

скасування повноважень Верховної Ради України щодо призначення суддів;

скасування випробувального терміну для новопризначених суддів;

вилучення «порушення присяги» з підстав для звільнення суддів з посад

реформу прокуратури, підсилення гарантій її незалежності та вилучення непрокурорських наглядових повноважень

перереформатування Вищої ради юстиції.

Висновок

Центральне місце серед усіх видів юридичного процесу без сумніву займає конституційний процес. Конституційний процес (від лат. processus - проходження, просування вперед) - це встановлений нормами конституційного права порядок здійснення його суб'єктами діяльності зі створення, тлумачення та реалізації конституційно- правових та інших юридичних норм, спрямований на реалізацію матеріальних норм конституційного права в ході виконання цими суб'єктами своїх обов'язків і повноважень, здійснення окремими з них своїх прав і законних інтересів.

Сутність конституційного процесу проявляється у таких його рисах:

1. обумовлений одночасністю виникнення і узгодженістю дії процесуальних норм з матеріальними нормами, здійснення яких ці процесуальні норми забезпечують;
2. вимагає відповідності законодавчого рівня процесуальних норм законодавчому рівню відповідних норм матеріального права;
3. не суперечить положенням норм конституційного права, здійснюється у повній відповідності з ними;

4.містить імперативну складову, встановлюючи такий процедурно-процесуальний порядок, який передбачає бажаний варіант реалізації конституційних прав і обов'язків, і за якого, однак, в окремих випадках правовідносин кожен суб'єкт одержує можливість самостійно і на власний розсуд, але в межах закону, обирати один з альтернативних шляхів такої реалізації; ґрунтується на принципах демократизму і законності, пріоритету прав і свобод громадян; має системний характер, що забезпечує ефективну і оптимальну організацію конституційно-процесуального регулювання, його послідовність і строковість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Історія держави і права України: Навч. посібник / А.С. Чайковський (кер. кол. авт.), В.І. Батрименко, О.Л. Копиленко та ін.; За ред. А.С. Чайковського. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 384 с. 359-370
2. Коментар до Конституцій України. — К., 1996. — 376 с.
3. Конституційне право України / За ред. доктора юрид. наук, проф. В.Ф. Погорілка. — Київ, Наукова думка, 1999. — 734 с.
4. Конституція незалежної України / За ред. В.Ф. Погорілка, Ю.С. Шемшученка, В.О. Євдокимова. — К., 2000.
5. Мироненко О.М. Історія Конституції України. — К., 1997.
6. Селіванов В.М. Право і влада суверенної України: методологічні аспекти. — монографія. — К.: Ін Юре, 2002. — 734 с. 99-117
7. Шаповал В. Конституційні акти України першої половини 90-х років ХХ ст. (питання кваліфікації) // // Право України. — 2000. — № 6. — с. 5-10.
8. Шаповал В. Становлення конституціоналізму в Україні: проблеми теорії // Право України. — 1998. — № 5. — с. 34-36.
9. Шемшученко Ю. Від Декларації — до Конституції // Правова держава. — 1997. — Вип. 8. — с. 4-7.

Дякую за увагу